

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejski

w sprawie **B. M. i W. M.**

oskarżonych o przestępstwa z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 9 maja 2023 r.,

skargi obrońcy oskarżonych

na wyrok sądu odwoławczego – Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu

z dnia 1 grudnia 2022 r., sygn. akt II Ka 321/22

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Stalowej Woli

z dnia 10 maja 2022 r., sygn. akt II K 449/20

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić skargę;

2. kosztami postępowania skargowego obciążyć oskarżonych

B. M. i W. M. w częściach na nich przypadających.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Stalowej Woli wyrokiem z dnia 10 maja 2022 r., sygn. akt II K 449/20 uniewinnił B. M. i W. M. od popełnienia zarzucanych im w akcie oskarżenia przestępstw kwalifikowanych z art. 286 § 1 k.k.

Na skutek apelacji wywiedzionej na niekorzyść oskarżonych przez prokuratora, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu po jej rozpoznaniu, wyrokiem z dnia 1

grudnia 2022 r., sygn. akt II Ka 321/22, uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Stalowej Woli do ponownego rozpoznania.

Skargę na wyrok sądu odwoławczego wniósł obrońca z wyboru oskarżonych, zaskarżając go w całości na ich korzyść. W skardze podniósł zarzut naruszenia art. 454 § 1 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k., poprzez błędne subiektywne – niepoparte żadnym nowym materiałem dowodowym, a jedynie własnymi dywagacjami nie mającymi poparcia w materiale dowodowym, że działali oni umyślnie w zakresie pomocnictwa jak i w konsekwencji – że zachodzi możliwość skazania oskarżonych w toku nowego przewodu sądowego, nadto Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu nie wskazał na czym polega – skutecznie podniesiony przez oskarżyciela publicznego zarzut błędnej oceny materiału dowodowego. W konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Tarnobrzegu.

W odpowiedzi na skargę prokurator wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona w niniejszej sprawie skarga na wyrok sądu odwoławczego nie jest zasadna, co implikowało jej oddalenie na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. podstawą do wniesienia skargi na wyrok sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania jest wyłącznie naruszenie przepisu art. 437 k.p.k. albo wystąpienie uchybienia wymienionego enumeratywnie w treści art. 439 § 1 k.p.k. Tak więc rozpoznanie skargi ogranicza się do zbadania, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 k.p.k. albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego, względnie, czy jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Natomiast niedopuszczalne jest, aby Sąd Najwyższy w trybie art. 539a k.p.k. badał merytorycznie prawidłowość przeprowadzonej kontroli odwoławczej w aspekcie uchybień podniesionych w apelacji, jak również zasadność uchybień stwierdzonych przez sąd odwoławczy (zob. m.in. uchwała SN z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, nr

3, poz. 23; postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2018 r., IV KS 20/18, LEX nr 2591541; postanowienie SN z dnia 29 stycznia 2021 r., V KS 33/20, LEX nr 3160402; postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2021 r., IV KS 27/21, LEX nr 3347129; postanowienie SN z dnia 26 sierpnia 2021 r., III KS 16/21, LEX nr 3321909; postanowienie SN z dnia 12 stycznia 2022 r., IV KS 64/21, LEX nr 3287910; postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2022 r., V KS 36/21, LEX nr 3324938; postanowienie SN z dnia 28 stycznia 2022 r., II KS 29/21, LEX nr 3314955; postanowienie SN z dnia 2 lutego 2022 r., III KS 1/22, LEX nr 3314949; postanowienie SN z dnia 29 czerwca 2022 r., II KS 9/22, LEX nr 3400051). Celem instytucji skargi na wyrok sądu odwoławczego nie jest bowiem dublowanie przeprowadzonej już kontroli odwoławczej, a wyeliminowanie bezpodstawnego wydawania przez sądy odwoławcze wyroków kasatoryjnych w sytuacji, gdy rozstrzygnięcie *in meriti* mogło zapaść w drugiej instancji.

Analiza akt przedmiotowej sprawy prowadzi do wniosku, że sąd odwoławczy nie dopuścił się naruszeń, o których mowa w art. 539a § 3 k.p.k., w szczególności obraży przepisów art. 454 § 1 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k. wskazanych przez skarżącego. Jak wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, podstawą orzeczenia uchylającego rozstrzygnięcie sądu *meriti* było błędne ustalenie, że oskarżeni nie mieli świadomości współdziałania w popełnieniu czynu z art. 286 § 1 k.k. w postaci zjawiskowej pomocnictwa w sytuacji, gdy zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na wyciągnięcie tak dalece korzystnych dla nich wniosków (punkt 3.1. uzasadnienia). Sąd *ad quem* jako powód wydania wyroku kasatoryjnego wskazał zakaz *ne peius* określony w art. 454 § 1 k.p.k., który stanowi, że sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie (punkt 5.3.1.4.1. uzasadnienia). Rację ma skarżący, że możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego, umarzającego albo warunkowo umarzającego postępowanie karne i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej

oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k. (zob. uchwała SN z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, OSNK 2018/11, poz. 73). Rzecz jednak w tym, że w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu wyraźnie wskazał, że organ *a quo* błędnie uznał, że oskarżeni nie mieli świadomości sprawstwa czynu z art. 286 § 1 k.k. Zdaniem sądu odwoławczego ustalony stan faktyczny pozwalał przyjąć, że oskarżeni przewidywali możliwość popełnienia przestępstwa oszustwa przez inną osobę (zlecającą im przewóz przesyłek) i godzili się na pomocnictwo takiej osobie w popełnieniu czynu. Zatem w ocenie sądu *ad quem* brak było podstaw do wydania wyroku uniewinniającego, albowiem w ramach zarzutów aktu oskarżenia zachodzi podstawa do przyjęcia odpowiedzialności karnej oskarżonych przynajmniej w zakresie pomocnictwa do przestępstwa stypizowanego w art. 286 § 1 k.k. Uznał więc wydanie wyroku skazującego za realne, a nie jedynie hipotetyczne. Tak więc trafnym jest wniosek, iż w układzie procesowym jaki wystąpił w przedmiotowej sprawie, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu nie miał możliwości wydania innego orzeczenia niż kasatoryjne, bowiem na przeszkodzie temu stał zakaz wynikający z art. 454 § 1 k.p.k., na który to przepis powołał się sąd odwoławczy w swoim wyroku. Powyższej oceny nie zmieniają argumenty podniesione w skardze, które koncentrują się na polemice z oceną faktyczną i prawną dokonaną przez sąd *ad quem*. Jak wskazano powyżej, poprzez zarzut naruszenia art. 437 § 2 k.p.k. nie można kwestionować merytorycznego stanowiska sądu odwoławczego, a jedynie to, czy dawało ono podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego. Przywoływane przez skarżącego okoliczności, w szczególności dotyczące znamion strony podmiotowej pomocnictwa, winny być przedmiotem analizy przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Są one jednak irrelewantne z punktu widzenia skuteczności skargi na wyrok sądu odwoławczego.

Na zakończenie należy zauważyć, że sąd odwoławczy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji i przekazując mu sprawę do ponownego rozpoznania, dał wyraz

przeświadczeniu, że prawdopodobieństwo skazania oskarżonych jest wysokie, co jednak nie jest równoznaczne z nakazaniem zastosowania się przez Sąd Rejonowy w Stalowej Woli do tego poglądu. Należy z całą stanowczością podkreślić, że sytuacja procesowa oskarżonych w dalszym ciągu nie jest przesądzona, albowiem sąd *ad quem* nie ma prawa ograniczać zasady swobodnej oceny dowodów przez sąd *meriti*, w szczególności poprzez narzucenie mu ostatecznych wniosków płynących z oceny całokształtu materiału dowodowego i poczynionych na jego podstawie ustaleń faktycznych. W dalszym ciągu sąd *a quo* procedować więc będzie w granicach wyznaczonych przez art. 7 k.p.k. tj. według zasady swobodnego uznania sędziowskiego.

Z tych względów, wobec niestwierdzenia okoliczności, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu. O kosztach sądowych postępowania skargowego rozstrzygnięto na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 633 k.p.k. oraz art. 539f k.p.k. w zw. z art. 527 § 4 *a contrario* k.p.k.